

Koronavirüs hastalığı 2019 için kişisel koruyucu ekipmanların rasyonel kullanımı (COVID-19)

Geçici Rehber 27 Şubat 2020

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331215/WHO-2019-nCov-IPCPPE_use-2020.1-eng.pdf erişim tarihi: 18 Mart 2020

COVID-19 hastalığı ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde tespit edildi. 30 Ocak 2020'de DSÖ Direktörü mevcut salgının uluslararası endişe verici bir halk sağlığı acil durumu oluşturduğunu açıkladı.

Bu belge, DSÖ'nün sağlık kuruluşları ve genel toplumda ve kargo taşınması sırasında, kişisel koruyucu ekipmanların (KKD) rasyonel kullanımına ilişkin önerilerini özetler. Bu bağlamda KKD; eldivenler, tıbbi maskeler, gözlükler veya bir yüz siperi ve önlüklerin yanı sıra belirli prosedürler, solunum maskeleri (yani N95 veya FFP2 standardı veya eşdeğeri) ve önlükleri içerir. Bu belge KKD'nin dağıtımında ve yönetiminde görev alanların yanı sıra halk sağlığı yetkilileri ile sağlık kuruluşları ve genel toplumdaki bireyler için tasarlanmıştır ve KKD kullanımının en uygun olduğu durumlar hakkında bilgi sağlamayı amaçlamaktadır.

DSÖ, yeni bilgiler elde edildikçe bu önerileri güncellemeye devam edecektir.

COVID-19 hastalığı için önleyici tedbirler

Mevcut kanıtlara dayanarak, COVID-19 virüsü insanlar arasında hava yoluyla (airborne) değil, yakın temas ve damlacıklar yoluyla bulaşır. Enfeksiyon riski altındaki kişiler COVID-19 hastasıyla yakın temasta bulunan veya COVID-19 hastalarına bakan kişilerdir.

Önleyici ve hafifletici tedbirler hem sağlık kuruluşları hem de toplumda kilit öneme sahiptir. Toplumdaki en etkili önleyici tedbirler şunlardır:

- Ellerinizi görünür derecede kirli değilse, alkol bazlı el dezenfektanı ile sık sık el hijyeni sağlamak veya eller kirli ise sabun ve su ile sık sık el hijyeni yapmak;
- Gözlerinize, burnunuza ve ağzınıza dokunmaktan kaçınmak;
- Öksürürken veya hapsürürken bükülmüş bir dirsek veya mendil ile solunum hijyeninin uygulanması ve daha sonra mendilin hemen atılması;
- Solunum semptomlarınız varsa tıbbi maske takmak ve maskeyi attıktan sonra el hijyeni uygulaması yapmak
- Solunum semptomları olan bireylerle sosyal mesafeyi (en az 1 m) korumak.

Sağlık çalışanlarının kendilerini koruması ve sağlık hizmeti esnasında bulaşmayı önlemek için ek önlemler gerekmektedir. COVID-19 hastalığı olan hastalara bakan sağlık çalışanları tarafından uygulanacak önlemler arasında KKD'nin uygun şekilde kullanılması; bu, uygun KKD'nin seçilmesini ve nasıl giyileceği, çıkarılacağı ve imha edileceği konusunda eğitilmeyi içerir.

KKD, DSÖ'nün sağlık hizmetlerinde salgın ve pandemik eğilimli akut solunum yolu enfeksiyonlarının enfeksiyonu önlenmesi ve kontrolünde açıklandığı gibi, idari ve çevresel ve mühendislik kontrollerini içeren bir paket içinde etkili bir önlemdir (1). Bu kontroller burada özetlenmiştir.

- İdari kontroller, uygun altyapı, açık enfeksiyon önleme ve kontrol politikalarının geliştirilmesi, laboratuvar testlerine kolay erişim, hastaların uygun triyajı ve yerleştirilmesi, yeterli personel-

hasta oranları ve personelin eğitimi gibi enfeksiyon önleme ve kontrol önlemleri için kaynakların sağlanmasını içerir.

- Çevre ve mühendislik kontrolleri, patojenlerin yayılmasını azaltmayı ve yüzeylerin ve cansız nesnelerin kontaminasyonunu azaltmayı amaçlamaktadır. Hastaların diğer hastalar ile ve hastalar ve sağlık çalışanları arasında en az 1 m'lik bir sosyal mesafenin korunmasına izin vermek için yeterli alan sağlamayı ve şüpheli veya doğrulanmış COVID-19 hastalığı olan hastalar için iyi havalandırılmış izolasyon odalarının bulunmasını içerir.

COVID-19, enfekte olmuş vücut sıvıları yoluyla bulaşan Ebola virüsü hastalığından farklı bir solunum hastalığıdır. Bu iletim farklılıklarından dolayı, COVID-19 için KKD gereklilikleri Ebola virüsü hastalığı için gerekli olanlardan farklıdır. Özellikle, COVID-19 hastalarını yönetirken tulumlar (bazen Ebola PPE olarak adlandırılır) gerekli değildir.

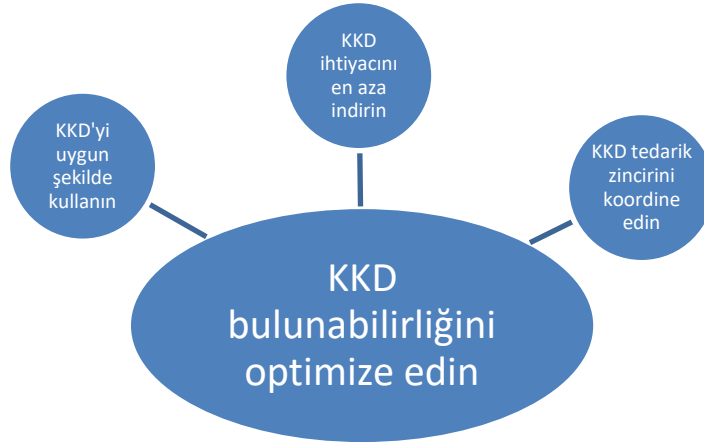
KKD'nin küresel tedarik zincirindeki aksamalar

Mevcut KKD stokları, özellikle tıbbi maskeler ve solunum maskeleri için yetersizdir; önlük ve gözlük tedarikinin de yakında yetersiz olması bekleniyor. Sadece COVID-19 vakalarının sayısından değil, aynı zamanda yanlış bilgilendirme, panik satın alma ve stoklamadan kaynaklanan küresel talebin artması, küresel olarak KKD'lerin daha fazla kıtlığına yol açacaktır. KKD üretimini genişletme kapasitesi sınırlıdır ve özellikle solunum cihazlarının ve yaygın olmayan KKD kullanımının devam etmesi halinde, solunum cihazları ve maskelere yönelik mevcut talep karşılanamayacaktır.

KKD'nin bulunabilirliğini optimize etmeye yönelik öneriler

Küresel KKD açığı göz önüne alındığında, aşağıdaki stratejiler PPE'nin optimal bulunabilirliğini kolaylaştırabilir (Şekil 1).

Şekil 1. Kişisel koruyucu ekipmanların (KKD) bulunabilirliğini optimize etme stratejileri

(1) KKD ihtiyacını en aza indirin

Aşağıdaki müdahaleler sağlık çalışanlarını ve diğer bireyleri sağlık ortamlarında COVID-19 virüsüne maruz kalmaktan korurken KKD ihtiyacını en aza indirebilir.

- Şüpheli COVID-19 hastalığı vakalarını değerlendirmek için teletıp kullanmayı düşünün (2), böylece bu kişilerin değerlendirme için sağlık kuruluşlarına gitme ihtiyacını en aza indirin.
- Cam veya plastik pencereler gibi COVID-19 virüsüne maruz kalmayı azaltmak için fiziksel engeller kullanın. Bu yaklaşım, triaj alanları, acil servisteki kayıt masası veya ilacın toplandığı eczane penceresinde hastaların ilk başvuracağı sağlık ortamlarında uygulanabilir.
- Sağlık çalışanlarının, doğrudan bakıma dahil olmadıkları takdirde COVID-19 hastalarının odalarına girmesini kısıtlayın. Bir odaya kaç kez girildiğini en aza indirmek (örneğin, ilaç tedavisi sırasında hayati belirtileri kontrol etmek veya sağlık çalışanları tarafından başka bakım yaparken yiyecek teslim etmek) için faaliyetleri bir araya getirmeyi düşünün ve yatak başında hangi faaliyetlerin gerçekleştirileceğini planlayın.

İdeal olarak, ziyaretçilere izin verilmeyecektir, ancak bu mümkün değilse, COVID-19 hastalarının izole edildiği alanlara ziyaretçi sayısını sınırlandırın; ziyaretçilerin bölgede geçirmelerine izin verilen süreyi kısıtlamak; ziyaretçilerin kendi kendine kontaminasyondan kaçınmasını sağlamak için KKD'yi nasıl takip çıkaracağınıza ve el hijyenini nasıl yapacağınıza ilişkin net talimatlar verin.

(2) KKD kullanımının rasyonel ve uygun olmasını sağlayın

KKD, maruz kalma riskine (örn., Aktivite türü) ve patojenin bulaş dinamiklerine (örn. Temas, damlacık veya aerosol) dayanarak kullanılmalıdır. KKD'nin aşırı kullanımının arz kıtlığı üzerinde daha fazla etkisi olacaktır. Aşağıdaki önerilere uyulması, KKD kullanımının rasyonel olmasını sağlayacaktır.

- COVID-19 hastalarının bakımında kullanılan KKD tipleri, personel ve aktivite türüne ve türüne göre değişecektir (Tablo 1).
- Hastaların doğrudan bakımı ile ilgilenen sağlık çalışanları aşağıdaki KKD'leri kullanmalıdır: önlükler, eldivenler, tıbbi maske ve göz koruması (gözlük veya yüz siperi).
- Spesifik olarak, aerosol üretici prosedürler için (örn., Trakeal entübasyon, invaziv olmayan ventilasyon, trakeostomi, kardiyopulmoner resüsitasyon, entübasyondan önce manuel ventilasyon, bronkoskopi) sağlık çalışanları solunum maskesi, göz koruması, eldiven ve önlük kullanmalıdır; önlükler sıvıya dayanıklı değilse önlükler de kullanılmalıdır (1).
- Solunum maskeleri (ör. N95, FFP2 veya eşdeğer standart), KKD yetersiz olduğunda akut solunum yolu hastalıklarını içeren önceki halk sağlığı acil durumlarında uzun bir süredir kullanılmaktadır. Buna göre, aynı tanıya sahip hastalarda birden fazla hastaya bakarken aynı solunum maskesini çıkarmadan kullanmayı ifade eder ve kanıtlara göre solunum maskelerinin uzun süre kullanıldığında korumalarını sürdürdüğünü gösterir. Bununla birlikte, bir solunum maskesinin 4 saatten uzun süre kullanılması rahatsızlığa neden olabilir ve bundan kaçınılmalıdır.
- Genel halk arasında, solunum semptomları olan veya evde COVID-19 hastalarına bakan kişiler tıbbi maskeler almalıdır. Ek bilgi için Hafif semptomlarla ortaya çıkan yeni koronavirüs (COVID-19) enfeksiyonu şüphesi olan hastalar için evde bakım ve temaslarının yönetimi bölümüne bakınız.
- Asemptomatik kişiler için herhangi bir tür maske takılması önerilmez. Belirtilmediklerinde tıbbi maske takmak, gereksiz maliyete ve tedarik sıkıntısına neden olabilir ve diğer temel önleyici tedbirlerin ihmaline yol açabilecek yanlış bir güvenlik hissi yaratabilir. (Ek bilgi için bkz. Yeni koronavirüs (2019-nCoV) salgını bağlamında, toplumda, evde bakım sırasında ve sağlık ortamlarında maske kullanımı hakkında tavsiyeler.)

(3) KKD tedarik zinciri yönetim mekanizmalarını koordine etmek

KKD'lerin yönetimi, aşağıdakileri içeren ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, ulusal ve uluslararası tedarik zinciri yönetim mekanizmaları ile koordine edilmelidir:

- Talep edilen malzemelerin rasyonelleştirilmesini sağlamak için rasyonel niceleme modellerine dayanan KKD öngörülerinin kullanılması;
- Ülkelerden ve büyük müdahale ekiplerinden gelen KKD taleplerinin izlenmesi ve kontrol edilmesi;
- Stokun tekrarını önlemek ve israf, aşırı stoklama ve stok kırılmalarını önlemek için temel stok yönetimi kurallarına sıkı sıkıya bağlı kalmak adına merkezi bir talep yönetimi yaklaşımının kullanımını teşvik etmek;
- KKD'nin uçtan uca dağılımının izlenmesi;
- Tıbbi tesis depolarından KKD'lerin dağılımının izlenmesi ve kontrolü.

Etkilenen ülkelerden gelen kargonun taşınması

COVID-19 salgınından etkilenen ülkelere gelen ve o ülkelere giden kargo taşınırken KKD'nin rasyonel kullanımı ve dağıtımı, aşağıdaki önerileri takip etmeyi önerir:

- Etkilenen bir ülkeden gelen kargo taşınırken herhangi bir maske takılması önerilmez.
- Pürüzlü yüzeyler işlenirken oluşabilecek mekanik tehlikelere karşı koruma için kullanılmadıkça eldivenlere gerek yoktur.
- Önemli olarak, eldiven kullanımı, yukarıda açıklandığı gibi, sık sık yapılması gereken uygun el hijyeni ihtiyacının yerini almaz.
- Sarf malzemelerini veya paletleri dezenfekte ederken, rutin olarak önerilenin ötesinde ilave KKD gerekmez. Bugüne kadar, COVID-19 salgınından etkilenen ülkelere sevki edilen mallar veya ürünlerle temasın insanlarda COVID-19 hastalığının kaynağı olduğunu gösteren hiçbir epidemiyolojik bilgi yoktur. DSÖ, COVID-19 salgınının gelişimini yakından izlemeye devam edecek ve önerileri gerektiği gibi güncelleyecektir.

**COVID-19 HASTALIĞINA YÖNELİK SAĞLIK KURULUŞU, PERSONEL VE
FAALİYET TÜRÜNE GÖRE KULLANILMASI ÖNERİLEN KORUYUCU
EKİPMANLAR^a**

Yer	Hedef Personel/ Hasta	Aktivite	Kişisel Koruyucu Ekipman/İşlem Tipi
Sağlık Kurumu			
Yataklı Tedavi Kurumları			
Hasta Odası	Sağlık Personeli	Hastaya direk bakım verme	Tıbbi maske (cerrahi maske) Önlük Eldiven Gözlük/Yüz koruyucu
		Damlacık çekirdeği: aerosol oluşturan işlemler	N95 ya da FFP2 ya da eşdeğeri maske Eldiven Gözlük/Yüz koruyucu Önlük
	Temizlik personeli	Hasta odasına girerken	Tıbbi maske Önlük İş eldiveni Gözlük/Yüz koruyucu (eğer organik materyal veya kimyasal sıçrama riski varsa)
	Ziyaretçiler ^b	Hasta odasına girerken	Tıbbi maske Önlük Eldiven
Hasta geçişinin olduğu tüm diğer alanlar (klinikler, koridorlar gibi)	Sağlık personeli dahil tüm personel	Hastayla temas sağlamayacak tüm aktiviteler	Kişisel koruyucu ekipmana gerek yoktur.
Triyaj	Sağlık personeli	Hastayla doğrudan temas içermeyen ön değerlendirme ^c	En az 1 metre mesafeyi sağlayacak şekilde yapılmalıdır. Kişisel koruyucu ekipmana gerek yoktur. (1 metre mesafe korunamayacaksa tıbbi maske takılmalıdır)
	Solunum yolu semptomları olan hastalar	Her durumda	En az 1 metre mesafeyi sağlayacak şekilde Hasta tolere edebiliyorsa tıbbi maske takması sağlanmalı

	Solunum yolu semptomları olmayan hastalar	Her durumda	Kişisel koruyucu ekipmana gerek yoktur.
Laboratuvar	Laboratuvar teknisyeni	Solunum örnekleri çalışılırken	Tıbbi maske Önlük Eldiven Gözlük/Yüz koruyucu (sıçrama riski varsa)
Ofis alanları	Sağlık personeli dahil tüm personel	Hastalarla temas gerektirmeyen tüm idari görevler	Kişisel koruyucu ekipmana gerek yoktur.
Ayaktan Tedavi Kurumları			
Konsültasyon polikliniği	Sağlık personeli	Solunum yolu semptomları olan hastanın muayenesi sırasında	Tıbbi maske Önlük Eldiven Gözlük/Yüz koruyucu
	Sağlık personeli	Solunum yolu semptomları olmayan hastaların muayenesi sırasında	Standart önlemler ve risk değerlendirmesine göre KKE
	Solunum yolu semptomları olan hastalar	Her durumda	Hasta tolere edebiliyorsa tıbbi maske takması sağlanmalı
	Solunum yolu semptomları olmayan hastalar	Her durumda	KKE gerekli değildir.
	Temizlik personeli	Solunum yolu semptomları olan hastaların konsültasyonlarında	Tıbbi maske Önlük İş eldiveni Gözlük/Yüz koruyucu (eğer organik materyal veya kimyasal sıçrama riski varsa) Bot ya da kapalı iş ayakkabısı
Bekleme alanı	Solunum yolu semptomları olan hastalar	Her durumda	Hastanın tıbbi maske takması sağlanmalıdır. Hasta en kısa zamanda izolasyon odasına veya diğer kişilerden ayrı bir alana alınmalıdır. Eğer bu mümkün değilse diğer hastalarla arasında en az 1 m. mesafe olacak şekilde bekletilmelidir.

	Solunum yolu semptomları olmayan hastalar	Her durumda	KKE gerekli değildir.
İdari Ofisler	Sağlık personeli dahil tüm personel	İdari görevler	KKE gerekli değildir.
Triyaj	Sağlık personeli	Hastayla doğrudan temas içermeyen ön değerlendirme	Hastayla en az 1 m. mesafe sağlanmalıdır. KKE gerekli değildir. (1 metre mesafe korunamayacaksa tıbbi maske takılmalıdır)
	Solunum yolu semptomları olan hastalar	Her durumda	Hastayla en az 1m. mesafe sağlanmalıdır. Hastanın tıbbi maske takması sağlanmalıdır.
	Solunum yolu semptomları olmayan hastalar	Her durumda	KKE gerekli değildir.
Hastanın Taşınması Sırasında			
Geçici izolasyon alanları	Personel	İzolasyon alanına giren ancak direkt yardımda bulunmayan	1 m mesafe koruma Cerrahi maske Eldiven Göz koruması
	Personel, sağlık personeli	Yolcunun sağlık merkezine transportuna yardımcı olanlar	Cerrahi maske Önlük Eldiven Göz koruması
	Temizlik personeli	İzolasyon alan temizliği	Cerrahi maske Önlük Temizlik eldiveni Göz koruması (organik sıvıların sıçrama ihtimali olduğu durumlarda) Çizme veya kapalı ayakkabı
Ambulans ya da transport araçları	Sağlık personeli	Şüpheli COVID-19 hastalarını sağlık kuruluşuna naklederken	Cerrahi maske Önlük Eldiven Göz koruması
	Araç Şoförü	Sadece COVID-19 hastalığı olduğundan şüphelenilen hastanın nakil aracını sürüyor ve sürücü bölmesi COVID-19 hastasından ayrı bir bölüm ise	En az 1 m. mesafe sağlanmalıdır. KKE gerekli değildir.

		COVID-19 hastalığı olduğundan şüphelenilen hastayı araca bindirme ve araçtan indirme esnasında yardımda bulunduğu	Cerrahi maske Önlük Eldiven Göz koruması
		COVID-19 olduğundan şüphelenilen hasta ile doğrudan temas yok, ancak sürücü ve hasta bölmeleri arasında ayırım olmadığında	Cerrahi maske
	COVID-19 hastalığı olduğundan şüphelenilen hasta	Sağlık kuruluşuna naklederken	Tolere ederse cerrahi maske
	Temizlik personeli	COVID-19 hastalığı olduğundan şüphelenilen hastaların sağlık kuruluşuna taşınmasından sonra ve bunlar arasında temizlik	Cerrahi maske Önlük Temizlik eldiveni Gözlerin korunması (organik maddelerden veya kimyasallardan sıçrama riski varsa) Botlar veya kapalı iş ayakkabıları

- Uygun KKE kullanımına ek olarak sık el hijyeni ve solunum hijyeni her zaman uygulanmalıdır. KKE kullanımdan sonra uygun bir atık kabına atılmalı, KKE takmadan önce ve de taktıktan sonra el hijyeni uygulanmalıdır.
- Ziyaretçi sayısı kısıtlanmalıdır. Ziyaretçilerin bir COVID-19 hasta odasına girmeleri gerekiyorsa, KKE'yi takıp çıkarmaları ve KKE'yi takmadan önce ve sonra el hijyeni uygulamaları hakkında açık talimatlar verilmelidir; bunun bir sağlık çalışanı tarafından denetlenmesi gerekir.
- Bu kategori, en az 1 m mesafeyi korurken dokunmasız termometreler, termal görüntüleme kameraları kullanmayı; sınırlı gözlem ve sorgulamayı içerir.
- Tüm hızlı müdahale ekibi üyeleri kendilerini kontamine etmelerini önlemek amacı ile el hijyeni ve KKE'yi nasıl takıp çıkaracakları konusunda eğitilmelidir.

KKE teknik özellikleri için, DSÖ'nün yeni koronavirüs (COVID-19) hastalığı önerilerine bakınız; <https://www.who.int/emergencies/what-we-do/prevention-readiness/disease-commodity-packages/dcp-ncov.pdf?ua=1>.